

Τα δικαιώματά μας στο προσκήνιο

Ένα πέπλο ένοχης σιωπής καλύπτει την εργασιακή πραγματικότητα του κλάδου μας. Ο κυρίαρχος συνδικαλιστικός λόγος φαίνεται πως, είτε ανήμπορος, είτε απλώς απρόθυμος, επιμένει να κλείνει τα μάτια μπροστά σε μια πραγματικότητα που είναι πλέον αντιληπτή από τον καθένα:

Μια ολοένα διογκούμενη μερίδα του δικηγορικού κόσμου έχει οδηγηθεί και διαρκώς οδηγείται στη μισθωτοποίηση, η οποία μάλιστα, ελλείπει σχετικού πλαισίου και πολιτικής βούλησης από την πλειοψηφία του συνδικαλιστικού κόσμου, πραγματοποιείται με τους χειρότερους δυνατούς όρους. Εργαζόμενος ως «έμμισθος συνεργάτης», ο δικηγόρος στερείται των στοιχειωδών κατοχυρώσεων του εργατικού δικαίου, ακόμη και της ίδιας αυτής της αναγνώρισής του ως εργαζομένου. Πρόκειται για μια «συνεργασία», οι όροι της οποίας καθορίζονται φυσικά από το ένα μόνο από τα μέρη και με γνώμονα τους δικούς του «προγραμματισμούς», και η οποία εν τέλει αποβλέπει στο δικό του κέρδος. Το αποτέλεσμα είναι λίγο έως πολύ γνωστό. Οι έμμισθοι συνεργάτες εργάζονται κάτω από ένα ανέλεγκτο καθεστώς, με μισθούς που στην καλύτερη περίπτωση αγγίζουν τα 600 ή 700 ευρώ, επί 11 μήνες το χρόνο, χωρίς επιδόματα και δώρα, με ανεξέλεγκτα ωράρια που κινούνται στα όρια των φυσικών αντοχών τους (το 12ωρο αποτελεί αρκετά συνήθη εκδοχή), συχνά καταλαμβάνοντας και μη εργάσιμες μέρες (σαββατοκύριακο) και φυσικά χωρίς αναγνώριση υπερωριακής απασχόλησης. Οι έμμισθοι είναι υποχρεωμένοι να καταβάλλουν οι ίδιοι το σύνολο των ασφαλιστικών τους εισφορών, αφού η «συνεργασία» τους με τον εργοδότη δεν θεμελιώνει φυσικά καμιά σχετική υποχρέωση συμμετοχής του τελευταίου. Επιπλέον, είναι υποχρεωμένοι να υφίστανται τον καθημερινό δεσποτισμό στο χώρο της εργασίας τους, μια και, εκτός από τη σχέση εργοδότη/εργαζόμενου, το καθεστώς εργασίας τους επενδύεται και με τον μανδύα της αυθεντίας του γηραιότερου, που αναλαμβάνει -με το αζημίωτο- άτυπα χρέη διδασκάλου. Η κατάσταση φτάνει στην πιο χυδαία εκδοχή της, όταν οι νέες συνάδελφοι -καθόλου σπάνια!- έρχονται αντιμέτωπες με τον σεξισμό του εργοδότη που συχνά πιστεύει πως τα διευθυντικά δικαιώματά του εκτείνονται μέχρι την στενή σφαίρα της αξιοπρέπειάς τους.

Οι τάσεις της δικηγορικής αγοράς εργασίας εξωθούν σε αυτό το καθεστώς την μεγάλη πλειοψηφία των νεοεισερχόμενων στο επάγγελμα, αλλά και διαρκώς περισσότερους μεγαλύτερους σε ηλικία συναδέλφους, των οποίων η δυνατότητα να ασκούν αυτόνομα το επάγγελμα συμπιέζεται κάτω από τον ανταγωνισμό των μεγαλοδικηγορικών γραφείων και εταιρειών. Μια τέτοια πραγματικότητα άλλωστε δεν εκπλήσσει, από τη στιγμή που το σύνολο της ζωής του δικηγορικού κόσμου έχει ήδη αρχίσει να αρθρώνεται γύρω από μια τέτοια σχέση, παρά την από ποικίλες κατευθύνσεις καλλιεργούμενη ψευδαίσθηση, πως αυτό το καθεστώς δεν αποτελεί παρά προσωρινό στάδιο μιας πολλά υποσχόμενης μελλοντικής καριέρας. Ο «έμμισθος συνεργάτης» αποτελεί στην ουσία εκείνο το κομμάτι του κλάδου, που καλείται να επωμιστεί το μεγαλύτερο φόρτο εργασίας, και ιδίως τις πιο «πρακτικές» πτυχές του, ενώ ο εργοδότης απολαμβάνει τους καρπούς μιας αναγνωρισμένης νομικής «αυθεντίας». Στα πλαίσια μιας τέτοιας σχέσης, η κατανομή των ρόλων είναι σχεδόν προφανής - από την αναμονή σε ουρές έως την παρασκευή του καφέ της ημέρας για τον μεν, «επιτελική» και «καθαρή» δουλειά για τον δε. Ο «έμμισθος συνεργάτης», άλλωστε, αποτελεί μια αρκετά συμφέρουσα λύση από οικονομική άποψη, αφού ένας γραμματέας ή ένας τηλεφωνητής θα αξίωναν (φευ!) τα δικαιώματα ενός εργαζομένου.

Ο έμμισθος δικηγόρος έχει γνωρίσει αυτή την πραγματικότητα ήδη ως ασκούμενος, σε μια 18μηνη

«θητεία», που έχει κληθεί να υπηρετήσει, παρέχοντας ολόημερη φτηνή εργασία (300 ευρώ είναι μια τάξη μεγέθους) υπό την ιδιότητα του «μαθητευόμενου». Στην περίπτωση των ασκούμενων, το καθεστώς μαύρης εργασίας βρίσκεται στον Κολοφώνα της δόξας του: εκεί μάλιστα, ο νέος απόφοιτος Νομικής εργάζεται επιπλέον εντελώς ανασφάλιστος, ενώ θεσμός έχει προφανώς προϋποθέσει ότι ο ασκούμενος διαθέτει κάποιες κρυφές πηγές εισοδήματος: διότι με 300 ευρώ μηνιαίο μισθό και πλήρη απασχόληση, κανείς προφανώς δεν είναι δυνατόν να καλύψει ούτε τις στοιχειώδεις βιοτικές του ανάγκες. Ο θεσμός της άσκησης είναι στην ουσία του απαράδεκτος, εθίζει τον νεοεισερχόμενο στο επάγγελμα σε όρους εργασίας δυσμενέστερους από κάθε άλλο χώρο εργασίας (άλλωστε και ως έμμισθος αργότερα δεν θα υπερβεί το μισθό του ανειδίκευτου εργάτη) και εξυπηρετεί μόνο την ανάγκη των μεγάλων δικηγορικών γραφείων για φτηνή και χωρίς δικαιώματα εργασία, αλλά και την ύπαρξη ενός μεταβατικού σταδίου, που θα επικυρώνει την αποσύνδεση του πτυχίου των νομικών σχολών από τα επαγγελματικά δικαιώματα. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η ύπαρξη μιας περιόδου «άσκησης» που θα καταλήγει σε εξετάσεις για την απόκτηση άδειας άσκησης επαγγέλματος, εξυπηρετεί και τις κρυφές βλέψεις των πιο συντεχνιακών φωνών του κλάδου για μείωση των ροών των αποφοίτων και σταδιακό κλείσιμο του επαγγέλματος.

Η αντιασφαλιστική μεταρρύθμιση

Η εργασιακή πραγματικότητα αναδύθηκε με τον πιο διαυγή τρόπο κατά την τελευταία περίοδο, με αφορμή την επίθεση που εξαπολύθηκε από πλευράς κυβέρνησης στα ασφαλιστικά δικαιώματα και τις πρώτες κινητοποιήσεις του κλάδου μας.

Οι έμμισθοι και ασκούμενοι δικηγόροι αποτελούν την πλέον πληττόμενη μερίδα του κλάδου, αφού το απαράδεκτο καθεστώς υποβάθμισης, πέρα από τους γενικούς όρους εργασίας, αντανακλά και στα ασφαλιστικά τους δικαιώματα. Αν και εργάζονται ως έμμισθοι, καλούνται να καταβάλουν αυτοί τις (παχυλές) ασφαλιστικές εισφορές, χωρίς άμεση ή έμμεση συμμετοχή του δικηγόρου εργοδότη. Επιπλέον, οι εισφορές δεν κλιμακώνονται βάσει της εισφοροδοτικής ικανότητας, ούτε του καθεστώτος εργασίας, αλλά με κριτήριο τον χρόνο άσκησης του επαγγέλματος, γεγονός που συσκοτίζει την πραγματική οικονομική κλιμάκωση στο εσωτερικό του κλάδου και οδηγεί στο απαράδεκτο αποτέλεσμα, άνισα εισοδήματα να οφείλουν ίσες εισφορές, ενώ η διάκριση σε δικηγόρο/εργοδότη και δικηγόρο/εργαζόμενο φυσικά απουσιάζει από το σύστημα υπολογισμού των εισφορών. Τέλος, η μεγάλη μερίδα των έμμισθων δικηγόρων έχει ασφαλιστεί μετά την 1-1-1993, δηλαδή μετά την εφαρμογή του «νόμου Σιούφα» (ν. 2084/92), ο οποίος επιφυλάσσει σύνταξη... 450 ευρώ (!) περίπου. Στα πλαίσια της συνολικής υποβάθμισης των ασφαλιστικών δικαιωμάτων του δικηγορικού κλάδου, για τους έμμισθους και ασκούμενους δικηγόρους επιφυλάσσεται η δυσμενέστερη θέση: οι μισθοί των 600-700 ευρώ, που ήδη επιβαρύνονται με το σύνολο των ασφαλιστικών εισφορών, θα κληθούν να αποδώσουν ακόμη περισσότερα, για ακόμη μικρότερες συντάξεις!

Παρά τις διακηρυγμένες από τον Δικηγορικό Σύλλογο αποχές, και τις προγραμματισμένες συνελεύσεις, οι έμμισθοι και ασκούμενοι δικηγόροι βίωσαν την πιο απροκάλυπτη μορφή εργοδοτικού αυταρχισμού. Η πλειοψηφία των μεγάλων γραφείων, σε μια προσπάθεια επίδειξης εργοδοτικής ισχύος, παραβίασε τις αποφάσεις του Συλλόγου και εξανάγκασε τους εργαζόμενους συναδέλφους να δουλέψουν τις ημέρες της αποχής. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την ελλιπή εκπροσώπηση του πιο σκληρά εργαζόμενου κομματιού του κλάδου μας στις αποφάσεις του Συλλόγου, και αποτελεί απαράδεκτη πρακτική αυθαιρεσίας. Είναι μια πρακτική που πρέπει να

καταδικαστεί - και οι παρατάξεις του Συλλόγου να πάρουν θέση, ειδάλλως να λογοδοτήσουν.

Κάτω από διαρκείς πιέσεις, το ΔΣ του ΔΣΑ αναγνώρισε πρώτη φορά, με στρεβλό έστω τρόπο, την ύπαρξη του προβλήματος και μια κατεύθυνση προς την επίλυσή του.

Με την από 4/7/06 απόφαση του ΔΣ συνδέθηκε για πρώτη φορά το καθεστώς έμμισθης συνεργασίας με την αμοιβή που προσδιορίζεται στον ν. 1093/80. Μια τέτοια σύνδεση παρέχει συγκεκριμένα δικαιώματα στον συνεργάτη δικηγόρο: Τα χρόνια δικηγορίας παίζουν πλέον ρόλο για τον προσδιορισμό της αμοιβής: οι δικηγόροι παρά Πρωτοδικαίς δικαιούνται ως βάση το 75% του μισθού του 15ου μισθολογικού κλιμακίου (σήμερα 850 ευρώ), οι δικηγόροι παρ' Εφέταις το 75% του μισθού του 8ου μισθολογικού κλιμακίου (σήμερα 1.050 ευρώ). Ο δικηγόρος συνεργάτης δικαιούται επιδομάτων ανάλογα με την προσωπική του κατάσταση: α) επιδόματα συζύγου - τέκνων, β) επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, γ) επίδομα χειρισμού Η/Υ. Οι έμμισθοι δικηγόροι δικαιούνται δώρα Χριστουγέννων- Πάσχα και επίδομα αδειάς. Αντίστοιχα πλέον και οι συνεργάτες δικηγόροι βάσει της αποφάσεως του ΔΣ πρέπει να λαμβάνουν τα δώρα και επιδόματα που τους αναλογούν. Και στους συνεργάτες δικηγόρους μερικής ή πλήρους απασχόλησης πρέπει να καταβάλλεται αποζημίωση σε περίπτωση καταγγελίας κατά τους όρους του άρθρου 94 Κώδικα Δικηγόρων. Τέλος, το κατώτατο όριο αμοιβής για τους ασκούμενους δικηγόρους που απασχολούνται σε δικηγορικά γραφεία αυξήθηκε από 440 σε 600 ευρώ.

Διεκδικούμε όρους αξιοπρέπειας με μια νικηφόρα κατεύθυνση!

Το ζήτημα της εφαρμογής των πρώτων αυτών κατακτήσεων και της διεύρυνσής τους δεν είναι τεχνικό. Είναι κυρίως πολιτικό, και είναι πρωτίστως ένα ζητούμενο που τίθεται για τους έμμισθους και ασκούμενους δικηγόρους, ένα διακύβευμα των συλλογικών διεκδικήσεων για μια διαφορετική δικηγορία. Είναι το αντικείμενο της πάλης για συνθήκες συνεργατικές, για ένα επάγγελμα που δεν θα είναι ανθρωποφαγικό και για τη θεμελίωση πραγματικών όρων αξιοπρέπειας στη εργασία.

ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΜΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΤΑ ΑΥΤΟΝΟΗΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΑΣ

ΡΗΤΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΜΜΙΣΘΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ

ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΚΑΤΩΤΑΤΟΥ ΜΙΣΘΟΥ, ΩΡΑΡΙΟΥ, ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΤΩΝ ΕΜΜΙΣΘΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥΣ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ - ΜΟΝΗ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟ ΠΤΥΧΙΟ